

CARACTERUL DESCHIS ȘI NEUTRU AL INTERNETULUI. ASPECTE DE REGLEMENTARE

Iurie GASNAȘ,
doctorand

SUMMARY

The EU „Telecoms” regulatory framework aims to promote freedom of expression, non-discriminatory access to content, applications and services, and effective competition, therefore that any restriction imposed on the exercise of these rights should be in accordance with the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

National regulatory authority for electronic communications should promote users’ ability to access and distribute information and to run applications and services.

Key-words: regulatory framework for telecommunications, national regulatory authority, human rights, Internet service provider.

SUMAR

Scopul cadrului de reglementare privind telecomunicațiile este acela de a promova libertatea de expresie, accesul nediscriminatoriu la conținut, aplicații și servicii, precum și concurența reală. Prin urmare, orice restricție impusă asupra exercitării acestor drepturi ar trebui să fie în conformitate cu Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Autoritatea națională de reglementare pentru comunicații electronice ar trebui să promoveze capacitatea utilizatorilor de a obține accesul și de a distribui informații, precum și de a utiliza aplicații și servicii.

Cuvintele-cheie: cadru de reglementare pentru telecomunicații, autoritatea națională de reglementare, drepturile omului, furnizor de servicii Internet.

Evoluția politică a Republicii Moldova, intervenită după ratificarea Acordului de parteneriat și cooperare dintre Comunitățile Europene și statele lor membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte [1], a dus la statuarea în sistemul juridic național a obligației de armonizare a legislației naționale cu acquisul european.

Astfel, dispozițiile art. 4 alin. (1), art. 5 alin. (1), art. 13 și ale art. 17 din Legea privind actele legislative nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 [2], în corelare cu prevederile art. 5 alin. (1) lit. a), alin. (6), art. 28 și ale art. 33 din Legea privind actele normative ale guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale nr. 317-XV din 18 iulie 2003 [3] stabilesc necesitatea corespunderii legislației naționale cu prevederile dreptului Uniunii Europene. Compatibilitatea cu acquisul european constituie o condiție obligatorie a oricărui act legislativ/normativ.

Armonizarea cadrului juridic al Republicii Moldova din domeniul telecomunicațiilor cu cel comuni-

tar [4] s-a produs prin intermediul Legii comunicațiilor electronice nr. 241-XVI din 15 noiembrie 2007 [5], denumită în continuare *Legea nr. 241/2007*. Această lege nu este, totuși, ajustată la prevederile “Pachetului telecomunicațiilor UE 2009” [6], deși, prin poziția 199 a treia subpoziție din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015 [7], executivul și-a propus realizarea unor acțiuni de armonizare în acest sens.

În aceste condiții, se propune analizarea obiectivului de politică al autorităților de reglementare în comunicații electronice din UE, prescris în art. 8 alin. (4) lit. g) din Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice [8], denumită în continuare *Directiva 2002/21/CE*, în redacția Directivei 2009/140/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2009 [9], denumită în continuare *Directiva 2009/140/CE*.

Potrivit prevederii legale menționate autoritățile naționale de reglementare promovează interesele cetățenilor Uniunii Europene în special prin *promovarea capacității utilizatorilor finali de a accesa și distribui orice informații sau e yϕ utiliza aplicații și servicii la alegerea acestora*.

Comisia Europeană, prin Declarația sa din 18 decembrie 2009 [10], consideră că îndeplinirea obiectivului stabilit în art. 8 alin. (4) lit. g) din Directiva 2002/21/CE ține nemijlocit de menținerea **caracterului deschis și neutru al Internetului**.

În scopul monitorizării impactului evoluțiilor tehnologice și al proceselor de pe piață asupra libertăților de pe Internet, Comisia Europeană a prezentat o comunicare intitulată „Internetul deschis și neutralitatea rețelei în Europa” [11].

Potrivit acestei comunicări, conceptul de *Internet deschis* constă în faptul că, în calitate de utilizatori, persoanele sunt libere să se conecteze la Internet fără nicio restricție din partea guvernelor sau a furni-

zorilor de servicii de acces la Internet în ceea ce privește conținutul, site-urile, platformele, tipurile de echipamente asociate și modurile de comunicare permise. Internetul deschis se referă la standarde deschise și la libertatea de conectare la Internet și de utilizare a acestuia

Conceptul de *neutralitate a rețelei*, conform aceleiași surse, este o consecință a conceptului de Internet deschis, semnificând tratamentul comercial rezervat utilizatorilor Internetului de către furnizorii de servicii de acces la Internet, ultimii urmînd a trata toate sursele de date Internet similare în mod echitabil și să nu diferențieze tipurile de trafic din rațiuni comerciale, astfel încît utilizatorii Internetului să poată controla conținuturile pe care le consultă și aplicațiile pe care le utilizează pe Internet.

Este relevant, în acest sens, instrumentarul propus de Comisia Europeană în Declarația sa din 18 decembrie 2009 [12] de punere în aplicare a conceptelor de Internet deschis și neutralitatea rețelei.

Astfel, potrivit Comisiei, Internetul deschis și neutralitatea rețelei sînt obiective politice și principii de reglementare care trebuie promovate de autoritățile naționale de reglementare prin implementarea următoarelor prevederi din Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile electronice de comunicații [13], denumită în continuare *Directiva 2002/22/CE*, în redacția Directivei 2009/136/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2009 [14], denumită în continuare *Directiva 2009/136/CE*:

- art. 20 alin. (1) lit. (b) și art. 21 alin. (3) lit. (c) și (d), care dispun asupra *consolidării cerințelor de transparență în relațiile precontractuale și contractuale dintre furnizorii de servicii de comunicații electronice și utilizatorii acestora;*

- art. 22 alin. (3), care vizează *crearea unor competențe în materie de salvagardare* pentru autoritățile naționale de reglementare.

Totodată, Declarația Comisiei Europene din 18 decembrie 2009 [15] abordează conceptele de caracter deschis și caracter neutru ale Internetului prin prisma modului în care sînt garantate „libertățile de pe Internet” ale cetățenilor europeni și a impactului evoluției pieței și a tehnologiilor asupra „libertăților de pe Internet”.

Este interesant de observat că prin Recomandarea Parlamentului European din 26 martie 2009 [16], libertățile fundamentale pe Internet, în principal, se concep ca posibilitatea utilizatorilor serviciilor de acces la Internet, în calitatea lor de cetățeni, de a-și exercita dreptul de a se exprima liber pe Internet (cum este, de exemplu, cazul site-urilor cu conținut generat de utilizatori, al blogurilor și al site-urilor de socializare on-line), la nivel mondial/fără a ține seama de frontiere.

Dreptul publicului de a comunica prin intermediul utilizării serviciilor de telecomunicații este recunoscut în art. 33 din Constituția (Statutul) Uniunii Internaționale de Telecomunicații [17].

Regulamentul internațional al telecomunicațiilor [18] conține prevederi referitoare la dreptul de a comunica. În special, articolul 3.4 din regulament prevede că, „în funcție de legislația națională, orice utilizator care are acces la rețeaua internațională [de telecomunicații] [...] are dreptul de a transmite trafic. O calitate satisfăcătoare a serviciilor ar trebui să fie menținută în cea mai mare măsură posibilă”.

Potrivit art. 32 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, “oricărui cetățean îi este garantată libertatea gîndirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvînt, imagine **sau prin alt mijloc posibil**” [19].

În același sens statuează și prevederile art. 19 din Declarația Uni-

versală a Drepturilor Omului [20], art. 19 paragraful 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice [21], precum și art. 10 paragraful 1 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale [22], denumită în continuare *Convenția Europeană*.

Astfel, se poate concluziona că conceptele de caracter deschis și caracter neutru al Internetului sînt esențiale pentru orice reglementare care are drept scop garantarea libertății de a utiliza Internetul ca mijloc de comunicare.

Un alt aspect al aplicării de către autoritățile naționale de reglementare în comunicații electronice a principiilor de caracter deschis și neutru al Internetului privește confidențialitatea comunicărilor și respectul pentru viața privată a persoanelor și confidențialitatea datelor cu caracter personal ale acestora atunci când utilizează Internetul. De exemplu, aplicarea de către furnizorii de comunicații electronice a prevederilor art. 20 alin. (1) lit. b) a patra liniuță în corelare cu art. 21 alin. (3) lit. d) din Directiva 2002/22/CE nu se poate efectua fără o *inspecție tehnică a traficului în rețea*, altfel spus fără o filtrare, blocare și inspecție a traficului în rețea, ceea ce implică monitorizarea conținutului comunicațiilor, a *site-urilor vizitate*, a *e-mail-urilor trimise și primite*, a *orei cînd au loc operațiunile etc.* (filtrarea comunicărilor).

Anume prin această *inspecție tehnică a traficului în rețea*, ce are un scop *nobil* – “măsurarea și modelarea traficului în așa fel încît să se evite utilizarea conexiunii la capacitate maximă sau aglomerarea acesteia” – furnizorii aplică așa-numitele „politici de gestionare a traficului”, efectiv are loc inspecția datelor privind comunicările, ce poate duce la încălcarea de către furnizorii de servicii de acces la Internet a confidențialității comunicărilor, care este un drept fundamental, garantat prin art. 28 și 30 din

Constituția Republicii Moldova și art. 8 din Convenția Europeană.

Pe lângă motivele proprii ale furnizorilor de servicii de acces la Internet pentru utilizarea politicilor de gestionare a traficului (de exemplu, ca urmare a aplicării de către furnizor a inspecției tehnice s-a restricționat fluxurile de informații în vederea menținerii securității rețelei [23], de pildă, pentru combaterea virusilor), **alte părți pot avea**, de asemenea, un interes în utilizarea de către furnizori a politicilor de gestionare a traficului, cum ar fi cazul titularilor drepturilor de autor, autorităților care veghează asupra combaterii pornografiei infantile și a altor fapte pasibile de răspundere contravențională sau penală.

În acest context, pe Internet libertatea de exprimare și intimitatea pot fi nu doar mai bine evidențiate, ci și mai expuse la intruziuni și limitări din partea actorilor publici și/sau privați.

În acest sens menționăm că Republica Moldova este parte la Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică [24], care obligă autoritățile naționale competente de a întreprinde măsurile necesare pentru realizarea prevederilor convenției menționate, pentru care scop s-a adoptat Legea privind prevenirea și combaterea criminalității informatice nr. 20-XVI din 3 februarie 2009 [25].

Totuși, deși criminalitatea informatică trebuie combătută în mod eficient și decisiv, această sarcină nu trebuie să modifice caracterul liber și deschis al Internetului, respectiv tehnicile de supraveghere avansate din punct de vedere tehnologic trebuie să fie dublate de existența unor garanții juridice adecvate privind limitele aplicării acestora, dat fiind faptul că astfel de tehnici și lipsa previzibilității normei legale care permite aplicarea unor astfel de tehnici constituie o amenințare crescândă la adresa principiului caracterului liber și deschis al Internetului. Este relevantă din acest

punct de vedere Hotărârea CEDO din 10.02.2009, pronunțată în Cauza *Iordachi și alții c. Moldovei* (Cererea nr. 25198/02) [26].

Întreprinderea din partea furnizorilor a acțiunilor tehnice și organizatorice corespunzătoare, în vederea asigurării securității serviciilor și rețelelor de comunicații electronice, conduc, așadar, din ce în ce mai mult, la o supraveghere secretă și, practic, nedetectabilă a activităților desfășurate de cetățeni pe Internet [27], ceea ce necesită din partea autorităților luarea unor măsuri care să protejeze drepturile fundamentale ale cetățenilor, în special prin stabilirea limitelor și circumstanțelor exacte în care aceste tehnologii pot fi utilizate de autorități sau furnizori.

Articolul 8 din Convenția Europeană prevede principiul potrivit căruia orice măsură care încalcă dreptul la viața privată a persoanelor fizice este permisă numai dacă aceasta constituie o măsură necesară în cadrul unei societăți democratice pentru scopul legitim pe care îl urmărește.

În aceste împrejurări, luând în considerație § 77 din Hotărârea CEDO din 29.06.2006, pronunțată în Cauza *Gabriele WEBER și Cesar Richard SARAVIA c. Germaniei* (Cererea nr. 54934/00) [28], reglementatorii naționali din domeniul comunicațiilor electronice au sarcina să indentifice măsurile necesare de protecție a dreptului la viața privată al persoanei fizice, inclusiv în sensul jurisprudenței CEDO.

Prin § 81 și urm. din Hotărârea CEDO din 02.08.1984, pronunțată în Cauza *Malone c. Marii Britanii* (Cererea nr. 8691/79) [29] și § 101 și urm. din Hotărârea CEDO din 04.12.2008, pronunțată în Cauza *S. și Marper c. Marii Britanii* (Cererea nr. 30562/04 și 30566/04) [30], s-a statuat că orice măsură necesită o analiză a proporționalității acesteia, care trebuie să fie evaluată pe baza echilibrului dintre interesele implicate, în contextul societății

democratice în ansamblu. De asemenea, acesta implică o evaluare a existenței unor măsuri alternative, care să fie mai puțin invazive.

În Uniunea Europeană, Curtea de Justiție, prin Hotărârea sa din 29.01.2008 [31], pronunțată în Cauza C-275/06 *Productores de Música de España (Promusicae) împotriva Telefónica de España SAU*, Curtea a subliniat: “Dreptul comunitar impune statelor ca, la transpunerea directivelor, să se asigure că se întemeiază pe o interpretare a acestora care să permită asigurarea unui just echilibru între diferitele drepturi fundamentale protejate de ordinea juridică comunitară. Pe lângă aceasta, la punerea în aplicare a măsurilor de transpunere a directivelor, incumbă autorităților și instanțelor din statele-membre nu numai să interpreteze dreptul lor național într-un mod conform directivelor, ci și să nu se întemeieze pe o interpretare a acestora care ar intra în conflict cu drepturile fundamentale respective sau cu alte principii generale ale dreptului comunitar, precum principiul proporționalității”.

În contextul în care, la nivel mondial, companiile din sectorul TIC se confruntă cu presiuni din ce în ce mai mari din partea guvernelor pentru a se conforma unor norme interne într-un mod care poate contraveni dreptului la libertatea de exprimare și dreptului la viața privată, recunoscute internațional, sînt necesare măsuri legislative suplimentare, la nivel de legi organice, menite să consolideze cadrul juridic și să asigure certitudinea juridică care să clarifice efectele practice ale principiilor “Internetul deschis și neutralitatea rețelei” și să asigure că utilizatorii pot exercita o alegere reală, în special prin obligarea furnizorilor de servicii de acces la Internet să ofere conexiuni nemonitorizate.

Referințe bibliografice

1. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova pentru ratificarea Acor-

dului de parteneriat și cooperare dintre Comunitățile Europene și statele lor membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 28 noiembrie 1994. Nr. 627-XIII din 3 noiembrie 1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.11.1995, nr. 65-66 (724).

2. *Legea privind actele legislative*. Nr. 780-XV din 27 decembrie 2001. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.03.2002, nr. 36-38 (210).

3. *Legea privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale*. Nr. 317-XV din 18 iulie 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 03.10.2003, nr. 208-210 (783).

4. Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002, Directiva 2002/20/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002, Directiva 2002/19/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002, Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 și Directiva 2002/58/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 iulie 2002.

5. *Legea comunicațiilor electronice*. Nr. 241-XVI din 15 noiembrie 2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.03.2008, nr. 51-54 (155).

6. Directiva 2009/136/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2009 și Directiva 2009/140/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2009.

7. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015. Nr. 289 din 7 mai 2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.05.2012, nr. 93-98 (330).

8. Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice. Din 7 martie 2002. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 24.04.2002, nr. L 108.

9. Directiva 2009/140/CE a Par-

lamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 2002/21/CE privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice, 2002/19/CE privind accesul la rețelele de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora și 2002/20/CE privind autorizarea rețelelor și serviciilor de comunicații electronice. Din 25 noiembrie 2009. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 18.12.2009, nr. L 337.

10. Declarația Comisiei cu privire la neutralitatea Internetului. Din 18 decembrie 2009. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 18.12.2009, nr. L 337, p. 69.

11. Comunicare a Comisiei Europene „Internetul deschis și neutralitatea rețelei în Europa”. Nr. COM(2011) 222 din 19 aprilie 2011. <http://eur-lex.europa.eu/COMByRange.do?year=2011&min=201&max=225> (vizitat: 20.12.2012)

12. Citată la punctul 11.

13. Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile electronice de comunicații. Din 7 martie 2002. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 24.04.2002, nr. L 108.

14. Directiva 2009/136/CE a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2002/22/CE privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile de comunicații electronice, a Directivei 2002/58/CE privind prelucrarea datelor personale și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor publice și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorului. Din 25 noiembrie 2009. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 18.12.2009, nr. L 337.

15. Citată la punctul 11.

16. Recomandarea Parlamentului European adresată Consiliului privind consolidarea securității și a libertăților

fundamentale în rețeaua Internet. Din 26 martie 2009. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 06.05.2010, nr. C 117, p. 206.

17. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova pentru ratificarea Statutului Uniunii Internaționale de Telecomunicații și Convenției Uniunii Internaționale de Telecomunicații, semnate la 22 decembrie 1992 la Geneva, Instrumentului de modificare a Statutului Uniunii Internaționale de Telecomunicații și Instrumentului de modificare a Convenției Uniunii Internaționale de Telecomunicații, adoptate de către Conferința Plenipotențiară în 1994 la Kyoto. Nr. 993-XIII din 15 octombrie 1996. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 07.11.1996, nr. 72-73 (05).

18. Aprobare prin Actele finale de la Conferința administrativă mondială telegrafică și telefonică, Melbourne, 1988. Face parte din Instrumentele Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor (UIT), fiind regulament administrativ al UIT – art. 4 alin. 3 a doua liniuță din Constituția (Statutul) Uniunii Internaționale de Telecomunicații. <http://www.itu.int/pub/T-REG-ACT-1988> (vizitat: 18.12.2012)

19. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 12.08.1994, nr. 1 (1).

20. Hotărârea Sovietului Suprem al Republicii Sovietice Socialiste Moldova cu privire la aderarea RSS Moldova la Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de către Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948. Nr. 217-XII din 28 iulie 1990. În: Veștile RSS Moldova, 1990, nr. 8 (223).

21. Hotărârea Sovietului Suprem al Republicii Sovietice Socialiste Moldova de ratificare a Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, adoptat de către Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966 la New York. Nr. 217-XII din 28 iulie 1990. În: Veștile RSS Moldova, 1990, nr. 8 (223).

22. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova pentru ratificarea

Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950, amendată prin protocoalele adiționale la această convenție. Nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.08.1997, nr. 54-55 (502).

23. De altfel, o obligație a furnizorilor expres prevăzută în art. 20 alin. (2) lit. e) din Legea nr. 241/2007.

24. *Legea pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind criminalitatea informatică adoptată la Budapesta* la 23 noiembrie 2001. Nr. 6-XVI din 2 februarie 2009. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 20.02.2009, nr. 37-40 (104).

25. *Legea privind prevenirea și combaterea criminalității informatice*. Nr. 20-XVI din 3 februarie 2009. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 26.01.2010, nr. 11-12 (17).

26. Gribincea V. *Hotărârile și deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele moldovenești*. Vol. IX. Chișinău: Gunivas, 2009, p. 23.

27. A se vedea în acest sens obligațiile de stocare a datelor de către furnizori: art. 20 alin. 3 lit. c) din Legea nr. 241/2007 și art. 7 din Legea nr. 20/2009.

28. <http://hudoc.echr.coe.int>

29. <http://hudoc.echr.coe.int>

30. <http://hudoc.echr.coe.int>

31. <http://eur-lex.europa.eu/JURISMonth.do?year=2008&month=01>

ANALIZĂ COMPARATIVĂ A AMNISTIEI ȘI A GRAȚIERII CU INSTITUȚIA ÎNLOCUIRII RĂSPUNDERII PENALE (art. 90-98 din Codul penal al României; art. 55 din Codul penal al RM)

Cristian Alin LUPIU,
doctorand

SUMMARY

Through research we hope that these discussions addressed will provide a consolidated reference point for the beginning of a systematic research both in Romania and Moldova in the clemency, amnesty and pardon, that the need to clarify the problems raised in the study will result in theoretical work, methodological and methodical appropriate, will also contribute to the formation of databases and statistical information about people who have benefited from these measures of clemency institution.

Key-words: amnesty, pardon, self-defense.

REZUMAT

Prin această cercetare urmărim scopul ca discuțiile abordate să constituie un punct solid de referință pentru inițierea unui studiu sistematic în România și în Republica Moldova în domeniile clemenței, amnistiei și scutirii de pedeapsă. Considerăm că clarificarea chestiunilor abordate în cadrul articolului va rezulta într-o lucrare teoretică, corectă din punct de vedere metodic și metodologic. De asemenea, sperăm că vor fi create baze de date și informații statistice despre persoanele care au beneficiat de măsurile luate de instituțiile de clemență.

Cuvinte-cheie: amnistie, grațiere, legitimă apărare.

1. Delimitarea amnistiei în raport cu grațierea.

Deosebirea dintre *amnistie* și *grațiere* este făcută, pentru înfățișare, în secolul XVI, de către Prosper Farinaceus, e drept, cu insuficiență rigoare [1]. El distinge între abolițiune (care înlătură numai justiția judecătorului, nu și crima însăși) și indulgență (care sfințește deopotrivă cauza și crima). Aceste caracteristici comune atribuie amnistiei și grațierii o identitate proprie în cadrul cuprinzătoarei instituții a cauzelor care înlătură răspunderea penală și celelalte consecințe ale condamnării. Amnistia determinată de rațiuni de politică penală este legată de anumite temeuri social-politice. Grațierea, la rândul ei, este expresia unor relații de politică penală și a unor circumstanțe de fapt de natură social-politică. Așa cum ele împreună se deosebesc înăuntrul acestor instituții, se și disting între ele, astfel că amnistia și grațierea sînt examinate laolaltă

numai din anumite perspective social-politice, urmînd apoi a fi tratate distinct în raport cu natura lor juridică, obiect, trăsături, efecte, cu interdependența lor cu alte instituții ale dreptului penal.

Amnistia nu are ca efect de repunere în situația anterioară săvîrșirii infracțiunii, nefiind astfel o *restitutio in integrum* [2].

Pentru aceste considerente, prezența unei infracțiuni amnistiate va fi relevantă la individualizarea judiciară a pedepsei pentru o nouă faptă penală, instanța avînd obligația de a investiga comportarea anterioară a inculpatului [3].

Consider că aceste instituții – amnistia și grațierea – trebuie să-și găsească locul în cele patru trăsături ale infracțiunii, respectiv fapta se fie pedepsibilă și executabilă. Se va ține cont astfel de considerația că amnistia privește în genere fapta antisocială, iar grațierea – pedeapsa stabilită pentru fapta antisocială. În ceea ce privește efectele produse